

VOORSTELLING JAARVERSLAG
"WAAR IS MIJN THUIS?"
22 NOVEMBER 2017

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Minister,
Dames en heren volksvertegenwoordigers,
Geachte aanwezigen,

Hier staan we weer. En dit al voor de negentiende keer. Toen ik acht jaar geleden als kinderrechtencommissaris begon, zei ik tijdens mijn aanstellingspeech dat het een mooie uitdaging was om het Kinderrechtencommissariaat door zijn puberteitsjaren te leiden. De puberteit is stilaan voorbij. Het Kinderrechtencommissariaat is een volwassen organisatie. Maar dat betekent helaas niet dat de aandacht voor kinderrechten vandaag minder nodig is dan pakweg 15 jaar geleden. Ons jaarverslag maakt dit ook dit jaar duidelijk. Ik licht u dat zo dadelijk toe.

Samen met mijn hele team en samen met onze nieuwe voorzitter van ons overleg- en adviesorgaan, mevrouw Kristel Verbeke, ben ik ontzettend blij dat u er vandaag opnieuw bij bent. We zijn met velen en komen vanuit verschillende disciplines en sectoren. Het is een goede zaak dat de rechten van kinderen vandaag op veel terreinen alomtegenwoordig zijn. Kinderrechten raken aan onderwijs, aan ouderschap, aan levensbeschouwing, maar ook aan jeugdhulp, sport, cultuur en justitie. Deze diversiteit weerspiegelt zich ook in de verschillende hoofdstukken van ons jaarverslag. We brengen er een overzicht van de belangrijkste meldingen, signalen en klachten die ons tijdens het werkjaar 2016-2017 bereikten. Via onze Klachtenlijn uiteraard, maar ook door heel aanwezig in de samenleving te staan. Door plekken te bezoeken die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn, door deel te nemen aan stuurgroepen, door lezingen te geven, door studiedagen te organiseren en door te bemiddelen op plaatsen waar een conflict het belang van het kind heeft doen ondersneeuwen. Ik wil u allen danken voor uw dagdagelijkse inzet om kinderrechten waar te maken en ik hoop dat u in ons jaarverslag inspiratie en aanmoediging vinden om daarmee verder te gaan. Enkel door hier met z'n allen aan te werken kunnen we de realisatie van de kinderrechten van elk kind, elke jongere dichterbij brengen.

Het oprichtingsdecreet van het Kinderrechtencommissariaat stelt heel duidelijk dat het onze opdracht is om de belangen, de ervaringen en de rechten van kinderen en jongeren in Vlaanderen te vertolken. Dat is vandaag geen evidente opdracht. Ik moet u eerlijk bekennen dat ik de voorbije maanden regelmatig gedacht heb: hoe zullen we nu weer over deze kwestie communiceren? Niet omdat we geen boodschap hebben, maar wel omdat de realiteit vaak complex is en het niet simpel is om deze complexiteit telkens weer ten volle tot haar recht te laten komen. Een kinderrechtencommissaris moet kritisch en ambitieus zijn, maar wil ook de inspanningen van de praktijk en het beleid waarderen. Het Kinderrechtencommissariaat moet vanop voldoende afstand kunnen denken en werken, maar het is voor ons tegelijk heel belangrijk om dichtbij beleid en praktijk te staan omdat we merken dat deze samenwerkingen een verschil kunnen maken voor kinderen en jongeren. Dit alles vraagt een duidelijke visie, maar eveneens veel zin en aandacht voor nuance. Ik hoed me daarom voor uitspraken over 'het onderwijs', 'de jeugdzorg' of 'justitie' bijvoorbeeld, omdat deze simpelweg niet bestaan. Al zeker niet in de hoofden van de kinderen en jongeren die met ons contact opnemen. Voor hen gaat het telkens om 'mijn school', 'mijn consulent' of 'mijn jeugdrechter'.

Schendingen van kinderrechten roepen terecht verontwaardiging op. Verontwaardiging is een intrigerende emotie. Geïnspireerd door de Franse filosoof Albert Camus, zou ik haar willen omschrijven als 'een onmiddellijk gevoel, een oprisping van het hart, geen vermanend vingertje'. Camus beschouwt verontwaardiging als een verzet tegen een gebrek aan maat. Ze dwingt je om opnieuw maat te vinden waar die verdwenen lijkt. Ze werpt je als mens terug op wie je bent. Zo zet ze aan tot revolte, als een permanente opdracht die je als mens moet vervullen. Camus' verontwaardiging verdeelt mensen niet, maar verbindt hen juist, omdat ze zich richt op wat universeel menselijk is.

Dat laatste is ontzettend belangrijk. We moeten vermijden dat kinderrechten en mensenrechten inzet van een ideologische strijd worden, want ze zijn een gezamenlijk referentiekader. Voluit gaan voor een mensenrechtenbenadering belet ons niet om problemen te benoemen. Het verschil met polariseren is dat mensenrechten ons niet laten hangen in problemen en het zoeken naar schuldigen, maar ons op net op weg zetten naar oplossingen. We hebben dus nood aan verbinding. De maatschappelijke uitdagingen op het vlak van armoede, migratie en het klimaat zijn zo dwingend dat we niet anders kunnen dan samen zwoegen en zweten om oplossingen te vinden. Laat ons namelijk vooral niet vergeten dat het kinderrechtenverdrag elke staat verplicht om voor alle kinderen en jongeren een veilige en perspectiefvolle omgeving te verzekeren.

Ik wil de presentatie van ons jaarverslag dit jaar dan ook graag starten met een oproep. Een oproep om, voorbij onze persoonlijke visies en voorkeuren, in te zetten op een collectieve verantwoordelijkheid ten aanzien van die kinderen en jongeren die zich vandaag in een heel kwetsbare positie bevinden. Laat onze verontwaardiging hierover verbindend zijn. Maar laat onze verontwaardiging ons tegelijkertijd niet verblinden. Ze moet ons net dwingen om de complexiteit van elke situatie ernstig te nemen. Pas zo kunnen we erin slagen om voor kinderen en jongeren een wezenlijk verschil te maken.

Dat betekent dat minderjarigen die in een politiecel terechtkomen omdat er nergens anders plaats is absoluut onaanvaardbaar is. Maar dat betekent tegelijk dat het vaak gehoorde antwoord op deze kwestie – 'meer gesloten opvang voor minderjarigen' – betwistbaar is. Een eerste analyse leert ons dat er sterke regionale verschillen zijn en dat er verschillende aanleidingen zijn waardoor jongeren in de cel terechtkomen. Soms omdat de voorziening van waaruit ze gevlucht zijn, hen niet meer wil opvangen. Soms omdat in de crisisopvang onvoldoende plaatsen zijn. Eén antwoord op zo een diversiteit aan jongeren in een verontrustende situatie volstaat niet. Wij hebben dan ook sterk aangedrongen op een meer grootschalige analyse over alle gerechtelijke arrondissementen heen – een oefening die hopelijk binnenkort zal starten. Een analyse van de voortrajecten van de jongeren is nodig om zicht te krijgen op de verschillende situaties en elementen die leiden tot een celplaatsing. Op basis van die analyse kan dan nagegaan worden wat nodig is om te vermijden dat jongeren in de cel belanden. Tegelijk moeten we er alles aan doen om die ene jongere die op dat moment in de cel zit of riskeert te zitten te ondersteunen. We moeten op zoek naar aanvaardbare oplossingen ook al zijn ze misschien soms tijdelijk.

Ik geef u nog een tweede voorbeeld. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen leven vaak voor lange tijd in een collectieve opvang. Het afgelopen jaar bezochten we opnieuw verschillende van deze opvangcentra. Dat samenleven met soms meer dan honderd jongeren op één plek is niet evident. Het zorgt af en toe voor spanningen en conflicten. Van verschillende voogden kregen we klachten over disciplinaire transfers van niet-begeleide minderjarigen van het ene collectieve opvangcentrum naar een ander.

Ik ben voogd van een niet-begeleide minderjarige vluchteling die betrokken raakte bij een gevecht in het opvangcentrum. Hij werd meegenomen door de politie, zat een hele nacht in de cel, en de volgende dag kreeg hij een treinticket naar Brussel. Daar moest hij een nacht in het Klein Kasteeltje overnachten, waarna ze hem overplaatsten naar een nieuw centrum. Allemaal zomaar zonder uitleg. Als voogd probeerde ik alles wat te kaderen, maar vanuit het opvangcentrum gebeurde dat totaal niet. De regels van Fedasil zijn erg duidelijk: geweld in het centrum kan niet. Daar ben ik het op zich mee eens.

Maar ik kan er niet mee leven dat een kwetsbare jongere die eerder nooit problemen had in het centrum zonder pardon de deur gewezen wordt, zonder enige vorm van herstelgesprek, zonder duidelijke uitleg van de begeleiders die hij kent.

Over deze conflicten in de opvangcentra heerst gemakkelijk veel publieke verontwaardiging. Het bevestigt het beeld dat velen van vluchtelingen hebben, dat van de gevaarlijke vreemdeling of vluchteling. Het spreekt voor zich dat jongeren op hun gedrag worden aangesproken, maar het is even belangrijk om te proberen begrijpen waarom sommige jongeren dit gedrag stellen. Sommige Afghaanse jongeren die we het afgelopen jaar spraken, wachtten bijvoorbeeld al anderhalf jaar op hun eerste interview bij het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen. Dat zorgt voor veel stress en onzekerheid bij deze jongeren. Als je dan ook nog eens ziet hoe deze jongeren met drie andere onbekende jongeren op één kamer moeten leven, praat dat bepaalde vormen van geweld niet goed, maar het toont wel aan hoe belangrijk het is om de context goed te begrijpen. Pas zo kunnen we maatregelen nemen die deze jongeren echt ondersteunen in plaats van hen te straffen met sancties die hen nog meer kwetsbaar maken.

Dit jaarverslag is geen aanklacht. Het is wel een oproep om de problemen en conflicten die kinderen, jongeren, hun ouders en professionals ons melden ernstig te nemen. Met onze adviezen, standpunten en dossiers proberen we openingen te maken naar mogelijke oplossingen. We zijn overtuigd dat een kinderrechtenperspectief telkens opnieuw een stevige kapstok biedt. Tegelijk zijn we er ons heel goed van bewust dat de expertise, de kunde en de inzichten van zoveel beleidsmakers, onderzoekers en professionals onmisbaar zijn om positieve veranderingen mogelijk te maken.

Dames en heren,

Het voorbije werkjaar namen 1239 mensen contact met ons op. Dat is 10% meer dan het vorige werkjaar. In 3 op 4 van de gevallen ging het om een privépersoon. Meestal is dat de ouder (60%), soms de minderjarige zelf (bijna 13%) of een ander familielid of kennis van de familie. Daarnaast weten ook professionals ons te vinden. Een derde daarvan komt uit de onderwijssector, een vierde uit welzijn of jongerenwelzijn. Maar ook professionals die werken binnen de gezondheidszorg, binnen asiel en migratie en binnen justitie contacteerden ons regelmatig. De jongste persoon die ons benaderde was 7 jaar, de meerderheid van de jongeren is tussen 13 en 17 jaar oud. Voor het tweede jaar op rij staat onderwijs op één in de top drie van de meest behandelde thema's. Zware pestproblemen en het sanctiebeleid op school komen daarbij het vaakst aan bod. Conflicten in het gezin en meer specifiek de problematiek van vechtscheidingen is het tweede meest voorkomende thema. Vragen over de jeugdhulp sluiten de top drie af.

Zoals u wellicht weet, besteedden we het voorbije werkjaar bijzondere aandacht aan armoede en kinderarmoede in Vlaanderen. Zo publiceerden we vorig najaar ons dossier over dak- en thuisloosheid en presenteerde ik dit voorjaar mijn boek 'Spelen in zwarte sneeuw'. Voor het eerst bekeken we dit werkjaar ook de meldingen die bij ons binnenkomen door een armoedebril. Zo'n interne armoedetoets is niet evident. We bakenden armoede af als een tekort aan materiële middelen. Natuurlijk zitten er aan armoede meer dimensies, maar geldgebrek is wel de kern. Melders vragen naar hun financiële toestand strookt niet met de principes van onze klachtenbehandeling. Daarom werken we met indicaties. De klachtenbehandelaar schat in of het relevant is de klacht ook te bekijken door een armoedebril. Daarvoor baseert hij zich op de informatie die in de melding en de behandeling naar boven komt. Soms is de financieel kwetsbare situatie van een gezin de directe aanleiding om met ons contact op te nemen, zoals bijvoorbeeld problemen met de schuldbemiddeling. Soms speelt armoede duidelijk op de achtergrond.

In totaal hadden 140 meldingen direct of indirect een mogelijke link met armoede. Dat is 11% van alle meldingen. Die meldingen gaan over verschillende thema's. Ik kan al deze thema's vandaag onmogelijk uitgebreid behandelen, maar ik licht hier wel een aantal zaken kort toe.

Vooreerst raken de meldingen aan problemen rond het inkomen en basisrechten. Wie grote schulden opbouwt, kan die afbetalen met begeleiding van een schuldbemiddelaar. Vaak beheert die dan het inkomen. We krijgen meldingen van discussies over hoe dat gebeurt. Melders zijn ontevreden als de bemiddelaar weigert eenmalig extra leefgeld te geven voor dingen die de kinderen dringend nodig hebben. In de collectieve schuldenregeling gaat het ook over nalatigheid of onbereikbaarheid van de schuldbemiddelaar. Soms laten ouders na facturen te betalen voor hun minderjarig kind. Schuldeisers kunnen die schuld opeisen bij het kind zelf als het 18 jaar wordt. Het is belangrijk dat minderjarigen en hun begeleiders weten hoe ze daarmee moeten omgaan en wat hun rechten zijn.

Een jongere in begeleid wonen werd net 18 jaar. Plots krijgt hij brieven van een deurwaarder. Er staan nog ziekenhuisfacturen open van toen hij minderjarig was. Zijn ouders hebben die nooit betaald. Zijn begeleidster wil weten of dit wettelijk kan. De jongen zit al in een kwetsbare situatie en krijgt plots een schuldenlast op zijn schouders waarvoor hij niet zelf verantwoordelijk is.

Het Kinderrechtencommissariaat overlegde met het Steunpunt Jeugdhulp, het Vlaams Centrum Schuldbemiddeling en Cachet. Dat moet volgend werkjaar leiden tot informatie en aanbevelingen voor mensen in de praktijk.

Een tweede vaak voorkomend thema hangt samen met het kwetsbaar verblijf van mensen. Asielzoekers, pas erkende vluchtelingen, niet-begeleide minderjarigen, mensen zonder verblijfsstatuut: de overgrote meerderheid moet rondkomen met weinig geld. Maar de realiteit van groepen en gezinnen verschilt enorm. Een centrum of een lokaal opvanginitiatief voorziet voor gezinnen en niet-begeleide minderjarigen in principe in de basisbehoeften. Maar vaak ook niet meer dan dat. Voor het recht op geestelijke gezondheidszorg, vrijetijdsbesteding, aangepaste kleren of communicatie is er vaak te weinig geld. In de fase na de asielprocedure is het vaak moeilijk om een duurzame woonoplossing te vinden. Hoe geldproblemen ervaren worden, hangt ook af van hoelang het duurt en of er vooruitzichten zijn. Een paar maanden moeten rondkomen met een leefloon, is niet onoverkomelijk als je uitzicht hebt op beter betaald werk. Maar toekomstdromen komen niet altijd uit. Een job vinden duurt soms veel langer dan verwacht. Of erger: de verblijfspapieren komen er niet, en het hele toekomstplaatje valt in duigen. Hoe langer armoede duurt, hoe moeilijker om er uit te geraken. En hoe groter de impact op kinderen.

Een derde thema raakt aan de relatie tussen armoede en jeugdhulp. Wetenschappelijk onderzoek over de relatie tussen armoede en jeugdhulp toont dat maatschappelijk kwetsbare gezinnen vaak verstrikt zitten in een kluwen van problemen. Het maakt ze extra kwetsbaar voor bepaalde interventies door de jeugdhulp of voor de gevolgen ervan. Dat zien we geregeld terugkomen in meldingen waarin we informatie hebben over het gezin en de leefsituatie. In de verhalen van ouders horen we dat zij de interventie door de jeugdhulp wijten aan hun materiële situatie. Jeugdhulpactoren vertellen dat ze de opdracht hebben om tussenbeide te komen in verontrustende leefomstandigheden. En ze wijzen op factoren in de ouder-kindrelatie. Het is niet altijd evident voor de jeugdhulp en de ouders om de problemen vanuit elkaars perspectief te zien. Wat ons betreft, is er meer overleg nodig tussen de jeugdhulp en andere sociale diensten zoals het OCMW. De verantwoordelijkheid om gezinnen integraal te ondersteunen, zou soms beter verdeeld worden via een overleg tussen het gezin en een professioneel netwerk. Zeker omdat het eigen sociaal netwerk van kwetsbare gezinnen soms te zwak is om mee te ondersteunen.

Ook de relatie tussen onderwijs en armoede komt uit onze analyse als een belangrijk thema naar voor. Zo kregen we het afgelopen werkjaar verschillende vragen en klachten over schoolkosten. We informeren, adviseren, bemiddelen en verwijzen door naar de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Eventueel ondersteunen we klachten bij de Commissie. Zo zien we hoe in het secundair onderwijs ouders doorgaans moeten betalen voor leermiddelen. Een sociaal verantwoord beleid moet kosten beperken en afbetalingsmodaliteiten uitwerken voor gespreide betalingen. Onbetaalde facturen zijn geen reden om leerlingen geen schoolboeken of andere leermiddelen te geven. Voor boeken schakelen scholen vaker boekhandelaars in. Die kunnen extra voorwaarden stellen of eisen dat de boeken onmiddellijk betaald worden.

De Commissie Zorgvuldig Bestuur wees al op het gevaar van stigmatisering als leerlingen uitgesloten worden van de georganiseerde verdeling van studiemateriaal. Dat is in strijd is met de doelstelling van maximaal gelijke behandeling.

Ouders melden dat ze financieel uit een heel diep dal kruipen. De schoolboeken van vorig jaar zijn nog niet helemaal betaald. Dat heeft gevolgen voor het nieuwe schooljaar. Met de school van hun dochter konden ze een regeling uitwerken. De school van hun zoon werkt samen met een boekenfirma. Omdat er nog onbetaalde facturen zijn, kunnen ze voor dit schooljaar geen boeken kopen. De school zegt dat ze daarin niet tussenbeide komt. De ouders vragen of het Kinderrechtencommissariaat kan helpen.

Wij bemiddelden bij de school en uiteindelijk kocht de school de boeken aan. Met de ouders werd een haalbaar afbetalingsplan uitgewerkt.

Elk kind heeft recht op zijn schoolresultaten en het recht om zijn of haar rapport te krijgen. Dat kan nooit afhangen van of hun ouders de schoolfacturen wel betaalden. De Commissie Zorgvuldig Bestuur sprak zich daar al verschillende keren over uit. Het decreet rechtspositie (2014) verankerde het principe. Toch kregen we ook het voorbije werkjaar klachten over scholen die het rapport achterhouden. Het Kinderrechtencommissariaat informeert de melder dat dat niet kan en vraagt om de schooldirectie en het schoolbestuur daarop te wijzen. Krijgt de leerling zijn rapport nog altijd niet? Dan verwijzen we door naar de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Het Kinderrechtencommissariaat neemt ook zelf contact op met de directie en het schoolbestuur.

Begin juli meldden een moeder en haar 16-jarige dochter bij de Klachtenlijn dat ze nog altijd geen schoolrapport kregen. Het meisje verandert van studierichting en van school. Om daar in te schrijven, moet ze haar attest voorleggen. Er is nog discussie over onbetaalde facturen, maar het meisje heeft haar rapport nodig.

De Klachtenlijn mailde naar de directeur en naar het schoolbestuur. Die antwoordden dat ze bij een openstaande rekening het rapport niet meegeven met de leerling, maar de ouders eind juni of in de eerste week van juli uitnodigen om te betalen of om een afbetalingsplan op te stellen. De school verkiest een persoonlijk overleg boven een aangetekende aanmaning of een incassobureau. Wij stelden de menselijke aanpak op prijs, maar stelden vast dat de ouders niet konden voldoen aan de afbetalingsverwachtingen van de school. Het kwam niet tot een overeenkomst. Ze konden wel het rapport inkijken, maar kregen het niet mee. Wij drongen erop aan om het rapport toch mee te geven. Eind augustus bleef het onduidelijk of dat gebeurd was.

Net daarom is de beslissing van het beleid om het Steunpunt voor Onderwijsonderzoek (SONO) vanaf het schooljaar 2017-2018 de studiekosten van de verschillende onderwijsniveaus te laten monitoren en te onderzoeken welk beleid en welke praktijken scholen toepassen om kosten in de eerste graad van het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs te beheersen, heel belangrijk.

Armoede en onderwijs gaat evenwel niet alleen over schoolkosten. In ons dossier 'Straffe school. De grenzen van sanctioneren verkend' stelden we al vast dat kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties vaker sancties krijgen op school. De cijfers die AgOD/ elk jaar publiceert in het rapport 'Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?' tonen dat het sociaal profiel van definitief uitgesloten leerlingen jaar na jaar stabiel blijft. Jongeren die hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren zijn oververtegenwoordigd in de groep jongeren met een definitieve uitsluiting. Financiële beperkingen maken dat er minder mogelijkheden zijn om problemen beheersbaar te houden. Of ouders hebben te weinig geld om een beroep te doen op privéhelp. Ondertussen staan ze lang op een wachtlijst. Wij erkennen absoluut dat meer zorgleerlingen meer druk leggen op schoolteams. Maar we zijn ongerust omdat scholen het draagkrachtprincipe inroepen om zorgleerlingen te straffen. Zeker als de langverwachte hulp zich eindelijk aandient.

Een moeder meldt dat haar 10-jarig zoontje definitief uitgesloten werd. Moeder erkent de moeilijkheden, maar betreurt de timing van de beslissing. Na maanden op de wachtlijst van het Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG) start eindelijk thuisbegeleiding.

Daarnaast heeft moeder eindelijk een afspraak met een kinderpsychiater. Moeder vraagt of het Kinderrechtencommissariaat kan helpen. Ze heeft zo lang moeten wachten op hulp. Privébegeleiding kon ze nooit betalen. Ze heeft het financieel heel moeilijk en vader zit in de gevangenis. Van school veranderen zou moeder organisatorisch voor een enorme uitdaging stellen.

Het Kinderrechtencommissariaat luisterde naar het perspectief van de school en ging als vertrouwenspersoon mee met de moeder naar de beroepscommissie. Die luisterde, toonde begrip en vroeg toestemming om contact op te nemen met de thuisbegeleider. Daarna vernietigde ze de definitieve uitsluiting. In haar motivering sprak de beroepscommissie haar waardering uit voor de inspanningen van de school en het CLB om de jongen te begeleiden en om de moeder hulp te laten zoeken en aanvaarden. Dat proces had ook twee schooljaren in beslag genomen. Anderzijds vond de beroepscommissie het onredelijk om net nu de samenwerking stop te zetten.

Dames en heren,

Als rode draad voor ons nieuwe jaarverslag kozen we voor een eenvoudige, maar voor kinderen zo belangrijke vraag: 'Waar is mijn thuis?'. Het is een vraag die zich vandaag voor heel wat kinderen en jongeren stelt. We zijn ons op het Kinderrechtencommissariaat heel goed bewust van het feit dat wij doorgaans werken met en voor kinderen en jongeren in vaak zeer moeilijke en complexe situaties. Dit kleurt onvermijdelijk ons wereldbeeld. Maar tegelijk stellen we vast dat nogal wat wetenschappelijk onderzoek aantoont dat 'onze kinderen en jongeren' met veel meer zijn dan enkel de groep die ons bereikt. Dit 'teveel' aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren stuwt ons vooruit om de onrechtvaardigheid en soms zelfs mensonwaardigheid waarmee deze kinderen en jongeren geconfronteerd worden, telkens opnieuw aan te kaarten.

Wij vragen aandacht voor de grote groep kinderen in Vlaanderen die middenin een vechtscheiding leven en zich afvragen van welke ouder ze nog kunnen en mogen houden. We botsen ieder jaar bovendien op vragen en klachten van kinderen en jongeren over geweld in hun gezin. Net daarom vragen we in ons jaarverslag bijzondere aandacht voor de werking van de gemandateerde voorzieningen in de jeugdhulp. Als professionals zich ernstig zorgen maken over de opvoedingssituatie van kinderen, is het belangrijk dat ze snel duidelijkheid krijgen om gepaste maatregelen in het belang van het kind te kunnen nemen. Ook is toegankelijke informatie nodig: Wat mogen gezinnen verwachten over maximumtermijnen van een onderzoek? Hoe gaat dat onderzoek? Welke informatie verzamelt de dienst en welke verslagen gebruiken ze? Toegankelijke informatie kan al een antwoord bieden op verwachtingspatronen die niet altijd overeenstemmen met de werkelijke opdracht van de gemandateerde voorzieningen

Ouders dragen een ontzettend grote verantwoordelijkheid in de zorg en opvoeding voor hun kinderen. Waar het misloopt, moet de overheid tijdig gezinnen ondersteunen. Soms tijdelijk, soms voor veel langere tijd. Dat is niet altijd evident. De jeugdhulp probeert eerst de minst ingrijpende vormen van hulp aan te bieden zoals contextbegeleiding, een dagcentrum of geestelijke gezondheidszorg. Als de verontrusting ernstiger is of het ambulante hulpaanbod ontoereikend is, kan een overstap nodig zijn naar residentiële jeugdhulp. De jeugdhulp in Vlaanderen rekent zoveel mogelijk op vrijwilligheid. Als die vrijwillige hulp niet langer kan, terwijl de verontrusting toch blijft, kan de jeugdhulp een beroep doen op gemandateerde voorzieningen. Die zijn een soort laatste sluis voor de gerechtelijke jeugdhulp. Die gerechtelijke jeugdhulp kan ook meteen in beeld komen bij heel ernstige of acute gevaarsituaties van minderjarigen. De Klachtenlijn krijgt meldingen over alle stappen in het jeugdhulpproces.

Het gaat om ouders en minderjarigen die hulp zoeken en niet weten waar ze kunnen aankloppen, tot meldingen over de contacten met de diensten brede instap of over het aanbod van de rechtstreeks en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Ook over gerechtelijke jeugdhulp krijgt de Klachtenlijn meldingen.

Professionals en gezinnen wijzen op obstakels om snel en effectief te kunnen inspelen op hulpvragen. Dit werkjaar vielen de meldingen op van gezinnen die wachten op rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Voor contextbegeleiding voerden bepaalde diensten zelfs een tijdelijke opnamestop in. Ook de wachtlijsten bij de kinderteams van de centra voor geestelijke gezondheidszorg werden weer aangekaart. Daardoor krijgen minderjarigen niet de zorg waar ze recht op hebben en die ze nodig hebben. Hulpverleners uit de brede instap zitten strop bij de uitwerking van een hulplan dat aansluit bij de zorgbehoeften van minderjarigen of hun gezin.

Een zorgleerkracht vraagt hulp voor Leandro (8). Ze volgt de jongen al een tijdje op. Hij woont bij zijn moeder maar er is weinig stabiliteit thuis. Moeder kampt met psychische problemen. Door de moeilijke thuissituatie vertoont de jongen erg moeilijk gedrag op school. Dit jaar is het heel erg. De juf zegt dat ze het niet aankon. Leandro gaat al een tijdje twee dagen per week naar het revalidatiecentrum. Ze hebben ook al een beroep moeten doen op een crisisbed in de kinderpsychiatrie. Daar staat hij op de wachtlijst voor een reguliere opname. Samen met het CLB en de moeder beslisten ze contextbegeleiding in te schakelen ter ondersteuning van de opvoeding. Dat is nodig voor de jongen en voor de moeder. Voor haar werd aparte psychische ondersteuning geregeld. Het probleem is dat ze vier maanden moeten wachten voor de contextbegeleiding kan starten. Vorige week escaleerde de situatie en werd de moeder opgenomen. De jongen werd daardoor helemaal onhandelbaar. Bij het crisismeldpunt kon de zorgleerkracht niet met de jongen terecht omdat er nog een familielid is. Bovendien is het opzet van het crisismeldpunt dat ze twee weken intensief met de context werken, maar omdat moeder opgenomen was, was er geen context meer. Een nieuwe crisisopname in de kinderpsychiatrie was ook niet mogelijk want dat bed was bezet. De zorgleerkracht wil weten wat ze nu nog kan doen. Ze is het beu dat er overall wachtlijsten zijn en dat de situatie daardoor verder escaleert: 'Dit is niet hoe de jeugdhulp moet reageren als een kind een zware zorgnood heeft.'

We vinden de inzet van de zorgleerkracht bewonderenswaardig. Het laat zien hoe één persoon het verschil kan maken door een kind niet los te laten. Haar ondersteunende partner is het CLB. We bekeken of de Klachtenlijn het CLB moest vragen om een meer sturende rol op te nemen. De melder wou dat zelf doen. We adviseerden een cliëntoverleg aan te vragen omdat er al wat partners bij betrokken waren zoals de kinderpsychiatrie, het revalidatiecentrum en zelfs iemand van de volwassenenpsychiatrie. We adviseerden ook om toch iemand van de dienst contextbegeleiding mee aan tafel te vragen. We bezorgden de formulieren om een cliëntoverleg aan te vragen. Na het eerste cliëntoverleg nam de zorgleerkracht met ons contact op. Er was een hulplan voor Leandro waarin elke dienst een stukje van de begeleiding en zorg opnam tot de contextbegeleiding kon opstarten of een opname in de kinderpsychiatrie mogelijk was.

Wachtlijsten bij de rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp kunnen ertoe leiden dat situaties escaleren en dat meer ingrijpende hulpmodules zich opdringen. Gezinnen of jongeren die uiteindelijk hulp van buitenaf vragen, zitten vaak al met een zware zorgnood en hebben al veel zelf geprobeerd om hun problemen aan te pakken. Als ze uiteindelijk de stap zetten en ze botsen dan op wachtlijsten, overvalt hen moedeloosheid en het gevoel dat ze in de steek gelaten worden. Wij dringen erop aan om de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp effectief toegankelijk te maken. Wachtlijsten verhinderen dat de jeugdhulp snel en efficiënt kan inspelen op hulpvragen voor kinderen thuis.

De Klachtenlijn verneemt van professionals buiten de Integrale Jeugdhulp dat het niet altijd gemakkelijk is om samen te werken met jeugdhulp. Zo staat een huisarts vaak dicht bij een gezin. Of er komen al diensten aan huis zoals kraamzorg, thuiszorg en gezinsondersteunende diensten. Die zorgverleners brengen elke week nogal wat tijd door in gezinnen. Daardoor bouwen ze een vertrouwensband op met ouders en kinderen. Heel wat van die diensten zijn bovendien actief in gezinnen met heel jonge kinderen.

De ondersteuningsdiensten zijn soms vragende partij om mee een hulpverleningsplan uit te tekenen voor een gezin omdat hun ondersteuning mee de druk op de opvoeding kan verlichten.

Sommige thuiszorg- en gezinszorgdiensten klagen dat ze door de jeugdhulp vaak in een dubbele positie komen. Enerzijds nemen ze bij ernstige verontrusting contact op met de gemandateerde voorzieningen om een gezinssituatie aan te melden. Ze krijgen de bal dan soms teruggekaatst met de boodschap dat elke dienst moet kunnen omgaan met verontrusting. Anderzijds kunnen ze een rol opnemen in het handelingsplan om in het belang van het kind bijvoorbeeld een uithuisplaatsing te voorkomen. Maar dat wordt niet altijd toegestaan omdat ze niet onder Integrale Jeugdhulp vallen.

Integrale zorg en ondersteuning aanbieden aan gezinnen vraagt soms meer dan alleen maar het hulpaanbod van de integrale jeugdhulp. Samenwerking tussen alle zorgaanbieders kan in het belang van het kind de hulp versterken.

We vragen in ons jaarverslag ook extra aandacht voor kinderen en jongeren met een beperking. Hun plekken van zorg moeten genoeg middelen krijgen om kwaliteitszorg te kunnen aanbieden. Doordat de overheid kinderen zo lang mogelijk thuis wil opvangen, krijgen de residentiële voorzieningen vooral vragen voor kinderen met erg zware – ook medische – zorgnoden. Het is het recht van kinderen met een beperking dat de voorzieningen op hun zorgbehoeften kunnen blijven inspelen.

Ook opvallend dit jaar zijn de klachten over de Persoonlijke Assistentie Budgetten (PAB). Ouders nemen het niet langer dat de aanvraag voor een PAB voor hun kind goedgekeurd is, maar dat ze uit de boot vallen bij de jaarlijkse ronde waarin de budgetten effectief toegekend worden. Ze hebben klachten over de communicatie. In de beslissingsbrief staat dat de zorgnood van hun kind voldoet aan de vier voorwaarden om een PAB te krijgen, maar dat er situaties zijn waar de zorgnood nog groter is. De overheid moet dus keuzes maken op basis van het beschikbare budget. Voor ouders is die afwijzing een emotionele klap. Ze kunnen moeilijk een langetermijntraject voor hun kind opzetten omdat ze elk jaar wachten op nieuws of er een budget is of niet.

De moeder van Kiara (17) schrijft de Klachtenlijn. Bij de laatste toekenningsronde van de PAB's was er weer geen budget voor Kiara. Vermoedelijk omdat haar dochter binnenkort 18 wordt en overstapt naar het systeem van de persoonsvolgende financiering. Ze zegt dat zij al vijf jaar geen PAB krijgen, ook al was dat wel goedgekeurd. Ze heeft zelf haar ontslag gegeven om de zorg voor haar dochter te kunnen opnemen. Wat haar vooral stoort, is dat er geen beroepsmogelijkheid is tegen de beslissingen van de intersectorale prioriteitencommissie die over de aanvragen beslist. Er is ook geen mogelijkheid om gehoord te worden. Gezinnen moeten elk jaar volledige dossiers indienen met alle attesten en medische verslagen. Maar het enige antwoord dat ze krijgen, is: 'Helaas kunnen we aan uw vraag niet voldoen gezien het beschikbare budget.' Ze klaagt dat aan bij het Kinderrechtencommissariaat omdat minderjarigen met een beperking niet altijd de zorg krijgen die ze nodig hebben. Voor haar dochter is het te laat, maar ze hoopt de stem te vertolken van alle kinderen met een beperking.

Wij ondersteunen de structurele klacht van Kiara's moeder. Dat er geen beroepsinstantie is of geen recht op persoonlijke toelichting, maakt gezinnen heel afhankelijk van een administratieve procedure en van een vaak weinig doorzichtig beslissingsproces. Het is voor gezinnen en de betrokken kinderen vaak niet duidelijk hoe de zorgnood van het kind beoordeeld wordt.

Als het over toegang tot hulp en zorg gaat, moeten we bovendien durven zoeken naar manieren om kinderen en jongeren zelf meer hun rechten in handen te laten nemen. Juridisch handelingsonbekwaam geacht worden tot je de leeftijd van 18 hebt bereikt, is echt niet meer van deze tijd.

Ik werk als psychologe met kinderen en jongeren. Vandaag had ik opnieuw een aanmelding van een tienermeisje dat al veel meemaakte. Ze heeft echt hulp nodig, maar botst overal op een weigering doordat ze niet de toestemming van haar beide ouders krijgt. De ouders zijn gescheiden en een van haar ouders weigert de begeleiding.

Helaas kreeg ik hier al wel vaker mee te maken. Ik hoor dezelfde signalen ook in de praktijken van collega's. Kinderen wordt hulp ontzegd door de strijd tussen hun ouders. Het belang van het kind wordt niet meer gezien. Als psycholoog voel ik me machteloos, maar ook gefrustreerd. Ook het decreet rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulpverlening geeft hier geen antwoord op. Dit probleem moet op beleidsvlak opgelost worden.

Het is gepast om hier even stil te staan bij de woorden van de recent overleden Gentse professor Eugeen Verhellen. In een interview in Klasse uit 1992 zegt hij hierover het volgende:

“Ik denk dat men vanuit juridisch oogpunt het rechtsbeschermend statuut van de minderjarige scherper kan maken. Hij zou geacht worden zelf op te kunnen treden in zaken die hem rechtstreeks aanbelangen. Het gaat er niet om dat hij altijd gelijk moet hebben maar dat hij een evenwaardige partij zou zijn.

Binnen onze rechtspraak zitten we echter met een moeilijk conflict. Een minderjarige is wel drager van de rechten, hij is rechtsbekwaam maar handelingsonbekwaam. Hij kan die rechten niet zelf uitoefenen. Daarom voerde men het ouderlijk gezag in. Maar het blijkt dat dit eigenlijk geen voldoende rechtsbescherming biedt.”

Eugeen was een trouwe supporter van het Kinderrechtencommissariaat en was dan ook altijd aanwezig bij de presentatie van ons jaarverslag. Wij zullen hem missen, maar blijven hem ontzettend dankbaar voor het vele werk dat hij op het vlak van kinderrechten in Vlaanderen en ver daarbuiten heeft verricht.

De voorbije periode werden op beleidsvlak belangrijke stappen vooruit gezet. Sinds 1 september 2016 is de wet op de patiëntenrechten officieel van toepassing op klinisch psychologen, klinisch orthopedagogen en psychotherapeuten. De wet bepaalt dat de zorgverstreker zelf de bekwaamheid van een minderjarige kan inschatten in een concrete situatie. Ook de Vlaamse overheid werkte een kader uit om in de jeugdhulp beter om te gaan met instemming van minderjarigen en ouders. Hulpverleners die inschatten hoe ze in een bepaalde situatie omgaan met het recht op instemming, moeten dat doen in het belang van de minderjarige en in overleg met de minderjarige en andere betrokkenen. De nota geeft ook een houvast om in uitzonderlijke situaties af te wijken van de instemming van beide ouders.

Beste mensen,

Ook de school is een plek waar kinderen en jongeren zich thuis willen voelen. De meesten gaan graag naar school en zien ook heel duidelijk het belang van naar school gaan in. Alleen loopt het vandaag nog voor te veel kinderen en jongeren op school fout. Dat raakt aan verschillende zaken: van pesten, over het leerlingenvervoer tot en met het sanctiebeleid van de school. In het jaarverslag werken we deze en verschillende andere thema's uit. Ik licht er vandaag enkele kort toe.

Het is een open deur open intrappen, maar pesten op school blijft een ontzettend groot probleem. Pesten is een groepsfenomeen. Er zijn slachtoffers, daders en toeschouwers. Bij elk kind hoort een ouder die zijn rol kan spelen. De Klachtenlijn komt vooral in contact met de ouders van slachtoffers en toeschouwers. Uitzonderlijk hebben we ook contact met ouders van pesters. Dat gebeurt sporadisch als de school een zware sanctie oplegt. Scholen blijven worstelen met de vraag of en wanneer ze er ouders van pesters of omstanders bij moeten betrekken. Soms willen ouders het gesprek aangaan met de ouders van pesters, maar aarzelt de school. Om goed samen te werken, hebben ouders en school veiligheid nodig. Die is er niet als ouders het letterlijk uitvechten aan de schoolpoort, als ouders aan de schoolpoort of op de speelplaats kinderen met elkaar confronteren. Maar ook niet als ouders directies onder druk zetten om leerlingen definitief te verwijderen. Of als ouders en school een klacht indienen bij de politie, tegen elkaar of tegen soms nog heel jonge kinderen. Die signalen baren ons grote zorgen.

Het Kinderrechtencommissariaat probeert de boodschap te brengen dat een pestprobleem niet louter iets is wat alleen hun kind overkomt. Het is een gedeeld probleem waar ze samen een antwoord op kunnen vinden. Dat is geen eenvoudige boodschap omdat ouders doorgaans bij onze Klachtenlijn aankloppen als ze zich al lang in de steek gelaten voelen. In de eerste plaats moet de school de verantwoordelijkheid opnemen bij aanslepende en escalerende pestproblemen. Maar een constructieve houding van ouders, hoe moeilijk ook, is een noodzakelijke voorwaarde. De Klachtenlijn adviseert ouders en scholen geregeld om de ouderraad te betrekken bij pestsituaties. Of om het pestbeleid op de agenda van de schoolraad te zetten. Een goede relatie tussen ouderraad en school maakt problemen vlotter bespreekbaar. We betreuren dat een probleemgerichte aanpak het af en toe haalt van een oplossingsgerichte aanpak. Op korte termijn lijken de slachtoffers van pestgedrag dan te winnen. Op langere termijn stellen we de pedagogische waarde van zo'n probleemgerichte aanpak in vraag.

Net zoals in de zorg, vragen we ook in het onderwijs bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren met een beperking. Met het M-decreet is een heel belangrijke stap gezet richting inclusief onderwijs. Alleen zijn we er vandaag nog niet. Wij zien veel zoekende ouders en evenveel zoekende scholen. Er heerst veel onrust, zeker als het om de ondersteuning van de leerlingen gaat.

Mijn zoon van 8 jaar heeft dysfasie. Hij zit in het derde leerjaar in een GO!-school. Dit schooljaar kreeg hij voor het eerst gonbegeleiding. Van een juf die verbonden is aan een katholieke school voor buitengewoon onderwijs. We waren daar heel tevreden over en hijzelf ook. Hij had een heel goede band met die juf. Hij kijkt ernaar uit om haar in het nieuwe schooljaar terug te zien. Door de nieuwe ondersteuningsnetwerken lukt dat wellicht niet. De gonbegeleidster zit in het ondersteuningsteam van een ander netwerk. De directeur van de basisschool staat achter onze vraag om met dezelfde gonbegeleidster verder te werken maar mag zelf niets beslissen. Hij heeft onze zaak al bepleit op hoger niveau, maar vangt bot. Kan het Kinderrechtencommissariaat hier iets aan doen?

Het is belangrijk om zowel de leerling als de school goed te ondersteunen. We moeten er namelijk voor zorgen dat het M-decreet de segregatie op basis van sociaal-economische factoren niet nog verder versterkt. Het kan niet de bedoeling zijn dat enkel kinderen uit bemiddelde gezinnen de stap naar het reguliere onderwijs kunnen zetten. In het buitengewoon onderwijs krijgen kinderen sowieso allerlei vormen van ondersteuning. Door de stap naar het gewoon onderwijs te zetten, worden deze vormen van ondersteuning gezien als een 'extra' die buiten de schooluren gebeurt en waar dus apart voor betaald moet worden. Het is daarom belangrijk om bij de evaluatie van het M-decreet in kaart te brengen welke leerlingen de stap naar het gewoon onderwijs hebben gezet en wat de reden is waarom bepaalde leerlingen deze stap niet zetten.

Maar onderwijs voor leerlingen met een beperking is meer dan wat in de klas en op school gebeurt. Wat het leerlingenvervoer betreft, zien we een positieve dynamiek dankzij de pilootprojecten. Onze grootste bezorgdheid is dat de proefprojecten vooral focussen op multimodaal leerlingenvervoer. Dat is zeker belangrijk. Maar we willen ook graag het bestaande collectieve leerlingenvervoer optimaliseren. Lokale besturen spelen in deze een cruciale rol. We dringen erop aan om de noden van leerlingen in kaart te brengen voor hun verplaatsing naar school. Wat zijn de mogelijkheden van elke leerling? Wat is hun persoonlijke situatie? Wat is hun gezinssituatie? Breed overleg over aangepast, haalbaar en comfortabel vervoer voor leerlingen is essentieel.

Breder dan de ondersteuning en het onderwijs aan leerlingen met een beperking, is de zorg en de begeleiding van alle leerlingen. Leerlingen zijn ook de jongeren die thuis problemen hebben, spijbelen, in een jeugdvoorziening verblijven of geconfronteerd worden met mensen die het niet goed voor hebben met hen. Jong zijn is meer dan leerling zijn, maar tegelijk is de school wel nog steeds de plek waar de meeste jongeren dagelijks vertoeven. De school is ontzettend belangrijk als het om de begeleiding van kinderen en jongeren gaat, maar de school kan dit niet alleen. Welke rol spelen welzijnsactoren in leerlingenbegeleiding?

Dat vraagt goede afspraken tussen de school en het CLB over het afstemmen met de interne leerlingenbegeleiding. Maar ook dat leerlingen en hun ouders beroep moeten kunnen doen op gepaste hulpverlening en zorg als interne leerlingenbegeleiding niet meer volstaat.

Ook meldingen bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat laten zien hoe diep welzijn en onderwijs vervlochten zijn bij de begeleiding van leerlingen. Het gaat om leerlingen die dreigen vast te lopen omdat de school of het CLB botst op de grenzen van hun begeleidingsaanbod, jongeren met ernstige moeilijkheden met geestelijke gezondheid, of om leerlingen die veel te lang thuis zitten omdat onderwijs en welzijn er niet in slagen om samen zorg en verantwoordelijkheid op te nemen voor kinderen en jongeren.

Ik begeleid een leerling van 16 jaar. Op school presteert zij goed, maar thuis loopt het regelmatig uit de hand. De leerling vertelt me over slagen en zware straffen. Ik stelde al voor om met de ouders te praten. Maar de leerling wil dat niet. In de kerstvakantie escaleerde de situatie. De jongere zegt dat haar ouders haar bij de keel grepen. Volgens de ouders een leugen. De jongere diende samen met haar grootmoeder waar ze nu verblijft een klacht in bij de politie. Thuis is ze niet welkom zolang ze de klacht niet intrekt. Grootmoeder heeft weinig geld en vraagt een kleine tussenkomst van de ouders. Deze weigeren. Via crisisbemiddelingsgesprekken probeerden we om een akkoord te krijgen om de jongere op internaat te laten gaan en in het weekend naar haar grootmoeder. De ouders gaan niet akkoord. Welke stappen kunnen we als CLB nog zetten? Mijn collega's zeggen me dat ik niet naar een OCJ moet stappen omdat onze taak zich beperkt tot schoolse problemen. Maar er is nood aan intensievere gezinshulp. De ouders zeggen dat het probleem is opgelost als de 'valse klacht' wordt ingetrokken. De jongere wil echter niet meer naar huis. Ik kan geen verwijzing maken naar de toegangspoort integrale jeugdhulp want de ouders erkennen geen opvoedingsprobleem.

We vragen om de twee pijlers in de werking van de CLB 'onderwijs en welzijn' in één decreet te vatten. Op die manier kunnen de CLB's hun belangrijke draaischijffunctie daadwerkelijk uitoefenen.

Geachte aanwezigen,

Kinderen en jongeren willen zich tenslotte thuis voelen in onze samenleving. In ons vorig jaarverslag vroegen we aandacht voor het te groot aantal geschillen over verschillen. Echt veel verbetering op dit vlak kunnen we niet vaststellen. We slagen er vandaag zo moeilijk in om nuance en rust te creëren in het zo belangrijke debat over diversiteit in onze samenleving. Over de plaats van levensbeschouwelijke symbolen en rituelen bijvoorbeeld. Maar evenzeer over de toekomst van de vele vluchtelingenkinderen. Toch zijn ook rond deze complexe thema's lichtpunten te vinden. Ik denk aan het schitterende project 'De Ambassadeurs van de Dialoog' van het Sint-Imelda-instituut in Brussel waar leerlingen uitgenodigd worden om over hun verschillen met elkaar in gesprek te gaan. Maar absoluut ook aan de 'Autochtonen van de toekomst', een project geleid door Vluchtelingenwerk Vlaanderen, waar een enthousiaste groep jongeren met een vluchtelingenverleden regelmatig hun krachtige stem laten horen.

Naast de thuis- en schoolsituatie is ook de vrije tijd voor kinderen en jongeren een belangrijk terrein. BX Brussels en Minor Ndako stelden ons een vraag in het najaar van 2016. Enkele jeugdspelers zonder Belgische identiteitskaart die zich inschreven bij een voetbalclub, konden niet meespelen in wedstrijden. Dat had een grote impact op de jonge spelers: ze kwamen in een andere positie terecht dan hun leeftijdsgenoten en verloren hun grootste motivator: meedoen aan de competitie. Eens te meer werd duidelijk hoe overleg en communicatie een verschil maken. In december 2016 zaten we met BX Brussels, Minor Ndako, Sport Vlaanderen en de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) rond de tafel. In dat overleg werd duidelijk dat minderjarigen zonder Belgische identiteitskaart wel kunnen meespelen in de Belgische amateurcompetitie. Om aan te sluiten, is een bewijs van identiteit nodig. Dat hoeft geen identiteitskaart te zijn. Problem solved.

Geachte aanwezigen,

Ik ben op het eind van mijn presentatie. Veel is gezegd, maar ik wil nog voor één ding uw aandacht vragen. Ik heb het even opgezocht en het is de vierde keer op rij dat ik het naar voren schuif. Er is nog steeds niets veranderd, dus moet ik het blijven doen. Er zijn kinderen die al 7, 10 of 12 jaar in ons land verblijven en toch een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten. Alle onderzoek toont aan dat dit voor de meerderheid van de kinderen dramatisch is.

Dit gaat over mijn recht op studie, vrienden, sport en mijn leven in België. Ik zou heel graag hulp willen van jullie. Anders ga ik bijna dood van de stress. Ik kan niet meer slapen en ik ben heel depressief want ik durf niet naar school te gaan omdat ik bang ben dat ik terug zal moeten naar mijn land van herkomst. Ik heb zeven jaar hier gewoond en ik voel me als een Belg en nu moet ik weg. Ik vind dat echt niet kunnen. Help mij a.u.b.!

Namens alle Djelza's en Eugene's: zorg dat ook deze kinderen en jongeren een menswaardige toekomst kunnen en mogen uitbouwen. Ze voelen zich hier thuis, maak dat ze hier echt ook thuis zijn.

Zo. Het is nu aan u. Doe hier iets mee. Dank je wel.

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
22 november 2017